

ಬಲರಾಮನ ಮಹಾ ನಿರ್ಗಮನ

■ ಪ್ರವೀಣ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪ್ರಾಣಿಪಾಲಕರ ಭೂಷಿತನಾಗಿ, ಮುಖದ ತುಂಬಾ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ತಾರವನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ಅಂಬಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಶ್ರೀಮದ್ ರಾಜಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಬಲರಾಮ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತವರು ಯಾರಾದರೂ ಬಹುಪರಾಕ್ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಒಂದುಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಂಬೂ ಸವಾರಿಯ ಕಣ್ಣಿನಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಲರಾಮ, ಸತತ 25 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ದಾಖಲೆ ಹೊಂದಿದ್ದ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹದಿಮೂರು ಬಾರಿ ಚಿನ್ನದ ಅಂಬಾರಿ ಹೊತ್ತು ಗತ್ತಿನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ್ದ. 'ನಿಶಾನೆ ಆನೆ'ಯಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕೂಡ ಅವನದಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಬಲರಾಮ ಕಳೆದ ವಾರವಷ್ಟೇ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದು, ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆತನ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ದುಃಖದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದೆ.

ಬಲರಾಮ ಎಂದರೆ 'ಆನೆಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಆತ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆತನ ಸಮಾಧಾನದ ಚಿತ್ರವಂತೂ ಎಲ್ಲರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಆತನ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಪಡೆ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ದೇಶ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತೆಂದರೆ ಆತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿಕಿಪೀಡಿಯಾ ಪುಟವನ್ನೂ ತೆರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ ಟೆಡ್ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟಿ ಲೆವಿನ್ ಅವರು 'ಬಲರಾಮ: ಎ ರಾಯಲ್ ಎಲಿಫೆಂಟ್' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನೇ ಹೊರತಂದಿದ್ದರು.

ಬಲರಾಮ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ 65 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದಸರಾ ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ 'ಮರ್ಯಾದೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ'ನಾಗಿ ಮಿನುಗುವ ಮುನ್ನ ತುಂಟತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ. ರೈತರ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪುಂಡರಂತೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಈತನನ್ನು 1987ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಪುರ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಹಾಗೆ, ಆ ವೇಳೆಗೆ ಈತನಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವಾಗ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಹೆಂಡವೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾಗಿತ್ತಂತೆ. ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೆಂಡ ತಯಾರಿಸಿದರೆ, ಈತ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಡಿಕೆಗಟ್ಟಲೆ ಕುಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಮುಂದೆ ಈತನ ಉಪಚರಣೆ ಹೆಚ್ಚಾದಿತು ಎಂದು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಕರೆತಂದ ಮೇಲೆ, ವರ್ತನೆಯೇ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಯಿತಂತೆ.

'ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಕಾಡಾನೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಮಾನವ-ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಪಾತ್ರ ವಹಿಸತೊಡಗಿದರೆ

ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತಂದ ಆನೆಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ದಸರಾ ಆನೆಗಳ ವೈದ್ಯ ಡಾ. ಡಿ.ಎನ್. ನಾಗರಾಜ್. ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ ತಪ್ಪಿಸಲು ಹೀಗೆ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತಂದು, ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ ಆನೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಬಲರಾಮ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಎಂದೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೇಮಾವತಿ ನದಿ ತೀರದ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮ ಅಲ್ಲಿನ ಮಾವುತರು ಮತ್ತು ಕಾವಾಡಿಗಳ ಕಣ್ಣಿನಿಯಾಗಿದ್ದ. ಮೊದಲು ಸಾಲಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ದಸರಾ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಆತ, ಅಂಬಾರಿ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರೋಣಿ ಸಿಡಲು ಬಡಿದು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದ ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿದ.

ಚಿನ್ನದ ಅಂಬಾರಿ ಹೊರುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. 750 ಕೆ.ಜಿ. ಭಾರದ ಅಂಬಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ ತಲುಪಿ ಬರುವುದು, ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬಾ ಬಲವನ್ನೂ, ಸಾವಧಾನದ ಮನೋಭಾವವನ್ನೂ ಬಯಸುವ ಕೆಲಸ. ಅಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹದಿಮೂರು ಸಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಅವನದಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಆನೆಗಳೂ ಅಂಬಾರಿ ಹೊರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಂಬೂ ಸವಾರಿಯ ಆನೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆನ್ನು ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರು ಆಕಾರದಲ್ಲಿರದೆ, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮತಟ್ಟು ಭಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸೊಂಡಿಲು ಉದ್ದವಾಗಿರುವುದೂ ಮುಖ್ಯ. ತಲೆಯ ಆಕಾರವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎದುರಿಸಿ ಚಿನ್ನದ ಅಂಬಾರಿಯ ಆನೆಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದವನು ಬಲರಾಮ.

ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಗೌಜು-ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾರೆ ಎನ್ನದೆ, ಮಧು ಸಿಡಿದಾಗ, ಇದೂ ನಮ್ಮ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಭಾಗವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಬಲರಾಮ, ತನ್ನ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಆನೆ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಶಃ ಶೂನ್ಯವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಡಿನ ಆನೆಗಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ನಡತೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಲರಾಮನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಏಕೋ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮಡಲಿಗೆ ಆತನನ್ನು ವಾಪಸ್ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದೆ.